

GAZETA

ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Anul XVIII
Nr. 834
Vineri 21 ian.
1966

4 pag. 25 bani

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ

107 ani de la Unirea Principatelor Române

POPORUL ÎNSUȘI A FĂURIT UNIREA

„Unirea, domnilor, eu nu recunosc nimănui dreptul să zică că e actul său individual... Unirea e actul energic al întregii națiuni române... și de aceea domnilor, nici chiar domnitorului (Alexandru Ioan Cuza — n. n.) dar încă unui simplu particular nu-i recunosc și nici nu-i voi da vreodată dreptul acesta de a zice că el a făcut singur unirea. Nu, domnilor, unirea națiunea a făcut-o”.

In cuvintele rostite de fruntașul unionist și marele patriot Mihail Kogălniceanu, în ședința Camerei din 9 februarie 1863, și-a găsit o foarte sugestivă caracterizare rolul hotărâtor pe care l-au avut masele în înfăptuirea istoricului act de la 24 ianuarie 1859. Rezultat firesc al unui îndelungat proces istoric care s-a maturizat în condițiile destrămării orândurii feudale, ale începuturilor capitalismului și formării națiunii române, Unirea a devenit realitate când ideea conștiinței unității naționale a cuprins masele largi populare.

Încă în timpul revoluției de la 1848, și mai ales în deceniul următor, Unirea a devenit problema centrală în viața social-politică a celor două Principate românești. În „Dorințele partidei naționale din Moldova”, document redactat de M. Kogălniceanu în august 1848, se sublinia că Unirea Principatelor Române reprezintă „cheia bolței fără care s-ar prăbuși tot edificul național”. Aproape în același timp (iunie 1849) în articolul-program al primului număr al publicației „Poporul suveran”, redactat de D. Bolintineanu, se arăta că ziarul se va ridica cu energie contra tiraniei și va avea ca țintă „unirea provinciilor române și tot ce ea putea duce România la fericire și mărire”. Masele populare din Transilvania, în adunarea de la Blaj, din mai 1848, prin cunoscutul strigăt: „Vrem să ne unim cu țara”, revendicau și ele unirea cu frații lor de peste Carpați. Se poate considera pe drept cuvânt că întregul popor român dorea să se unească într-un singur stat național. Condițiile istorice nefiind favorabile unirii simultane a celor trei țări române, statul nostru național avea să se formeze treptat, primul pas pe această cale fiind unirea Moldovei și Munteniei.

Diferitele forțe sociale care acționau pentru Unirea Principatelor Române, în funcție de interesele sociale, de clasă, aveau concepții diferite în ce privește conținutul și caracterul Unirii. Burghezia, clasă tină, în formare, era interesată în realizarea Unirii, căci aceasta usura dezvoltarea industriei și comerțului — prin asigurarea pieței interne, îi deschidea perspectiva de a dobândi o poziție preponderantă în viața politică a noului stat național. Elementele avansate, animate de sentimente patriotice și de idei progresiste, preconizau, o dată cu Unirea, și înfăptuirea unor reforme social-economice cu caracter burghez-democratic (în primul rând reforma agrară) care să asigure dezvoltarea și modernizarea statului național român. Dintre aceste elemente înaintate, în primele rânduri ale luptei pentru Unire s-au situat Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Al. I. Cuza, Costache Negri, Vasile Mălinescu, C. A. Rosetti, D. Bolintineanu, Cezar Bolliac etc.

O mare parte a boierimii interesată în dezvoltarea comerțului cu cereale se pronunța și ea în favoarea Unirii. Teama că mișcarea națională de masă ar putea să pună în primejdie privilegiile lor de clasă, i-a făcut însă pe unii dintre marii boieri să se opună Unirii și să colaboreze cu puterile străine potrivnice acesteia.

Forța motrice principală în lupta pentru Unire au constituit-o masele largi populare de la orașe și sate, care au acționat cu energie pentru înfăptuirea ei. În concepția maseilor, ideea Unirii Principatelor avea un larg conținut; ele vedeau în Unire, o dată cu realizarea arzătoare năzuințe a tăuirii statului național, un pas hotărâtor spre împlinirea aspirațiilor lor de dreptate socială. Tărănimea, clasa cea mai oropsită, lega de Unire nădejdele ei de a se elibera din jugul strivitor al clăcii, de a redeveni stăpînii a pămîntului care fusese răpit de boierii de-a lungul veacurilor. Masele muncitoare ale populației orășenești — lucrătorii, meșteșugarii, precum și alte păături de țigoveni, mici comercianți și negustori — concepeau actul Unirii ca punct de plecare pentru înlăturarea privilegiilor feudale și cucerirea unor drepturi și libertăți democratice.

Atitudinea claselor și păturilor sociale s-a concretizat în cursul luptei pentru Unire în diferite acțiuni consemnate aproape zilnic în documentele istorice.

După Congresul de la Paris — unde se hotărîse ca poporul român să fie consultat în privința Unirii, prin convocarea unor adunări numite Divanuri ad-hoc — în ambele Principate s-a intensificat mișcarea unionistă. La sfîrșitul lunii mai 1856, unioniștii moldoveni în frunte cu M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negri s. a. au înființat la Iași o „Societate a Unirii”, condusă de un comitet, care își luă sarcina ca prin presă, broșuri, foi volante, adunări și trimiterea de delegați în districte să dirijeze campania pentru unirea principatelor. Exemplul Moldovei a fost urmat mai târziu și de unioniștii din Țara Românească. Într-o adresă trimisă comitetului din Iași, unioniștii bucureșteni anunțau că „înșuleții și acele spirii ai unirii, au luat înfăptuirea... să lumineze masele asupra înaltei misiuni care le așteaptă”, adică unirea „cu frații noștri de peste Milcov”.

Glasul maseilor în favoarea unirii s-a auzit cu forță mereu crescînd în nenumăratele adunări consacrate discutării problemei unirii care au avut loc în perioada următoare la orașe și sate. Actele „de adozelune”, care se încheiau după fiecare adunare erau semnate de sute de intelectuali, meșteșugari, comercianți, răzeși, clăcași etc. Astfel, locuitorii din Bacău, în actul încheiat la adunarea din 8 iunie 1856 arătau: „Venind vremea de a vorbi și noi pentru binele țării noastre și a ne arăta dorințele unui viitor mai bun, ne-am strîns acum într-un cuget și într-o gândire, dezbătînd cu mare cumpănire asupra tuturor împrejurărilor noastre politice, toți ne-am hotărît din suflet pentru unirea Principatelor... Dorim această unire din sufletul nostru și o întărim”. Măturii contemporane din Muntenia consemnează că aci „toată lumea” este pentru Unire, „cu excepția citorva mari boieri”. Un fruntas unionist, Gr. Serrurie, scria din Giurgiu, în martie 1857, lui A. G. Goleșcu: „Din partea țărănilor plugari, a meseriașilor și a comercianților români, după ce li s-a explicat programa națională, n-a fost decît un consimțămînt unanim la toată cuprinderea ei. De s-au vădit mizeria, lipsa și chiar infamia și p-ac, n-a fost decît din partea unor din clase boieriești, care este prea mică pe lângă celelalte clase și din partea doi, trei proprietari de moși”.

O dată cu pregătirea alegerilor pentru Adunările ad-hoc, lupta maseilor a căpătat o și mai mare amploare. Orășenii:

Prof. N. ADĂNILOAI

(Continuare în pag. 2-a)

ALEXANDRU IOAN CUZA

C. Popp de Szathmari

Școala românească și Unirea

Aspirație seculară a poporului român, Unirea a fost înfăptuită prin lupta plină de avînt a maseilor populare și a multor cărturari cu vederi înaintate, animăți de calde sentimente patriotice. În frontul larg al acestei lupte s-au aflat și numeroși slujitori ai școlii — învățători din lumea satelor obidite, în care știința de carte abia cunoștea primele pîlpîiri, profesori din școlile de grad secundar sau superior, oameni de carte care au pus cunoștințele lor nu numai în slujba luminării tîneretului, ci și în slujba înfăptuirii celor mai înalte idealuri ale întregului popor.

Mulți cărturari treceau dintr-o parte în cealaltă a Carpaților, de pe un mal al Milcovului pe celălalt, răspîndind, o dată cu învățătura, ideile progresului social, stabilind legături și planuri de acțiune, lupînd pentru înnulțirea numărului de școli la sate și orașe, pentru organizarea învățămîntului pe baze democratice. Numele unor astfel de profesori ca Simeon Bărnăuș, plecat din Ardeal pentru a deveni profesor la Facultatea de

drept din Iași, ca Alexandru Pa-piu Ilarian, numit profesor de sta-tistică în același centru cultural al Moldovei, ca bănașeanul Eftimie Murgu, numit profesor la Colegiul Sf. Sava din București, ca Ion Maiorescu, venit din Transilvania în Oltenia, ca și numele multor al-tora s-au legat strîns de progresul culturii românești.

În evenimentele care au precedat și au însoțit Unirea Țării Românești și a Moldovei o serie de învățători și profesori s-au mani-festat în mod activ, devenind cu-noscutei ca hotărâți unioniști. Luptători activi pentru cauza unirii Principatelor Române au fost V. Boerescu și G. Costaforu, profesori la Facultatea de drept din București, arhitectul Al. Orășcu și alții. Au participat îndeaproape la lupta pentru Unire și mulți profesori de licee, care au avut de indu-rat măsurile represive luate de unele autorități reacționare. Prin-tre aceștia s-au aflat, de pildă, profesorii N. Turculeț din Iași, care ținea acasă consfătuiri cu alți luptători unioniști, profesorii N. Verdeanu de la Fălticeni, Popescu

de la Bîrlad, Homiceanu de la Piatra Neamț, B. Galian din Huși și alții.

În scrisorile care ne-au rămas de la profesorul Homiceanu din Piatra Neamț întinim mărturie prețioasă în legătură cu acțiunile desfășurate de oamenii școlii din Moldova în sprijinul Unirii. Citim astfel, într-o scrisoare a lui din aprilie 1857, cum mergea din casă în casă, spre a-l mobiliza pe locuitorii la lupta pentru Unire: „Astăzi a fost o zi din cele mai frumoase: am făcut 48 vizite apostolești, pentru că nu dă nimenea trîsură profesorului (...) Am alergat din casă în casă, am explicat (...) Am făcut, în fine datorita mea de român și profesor (...) așa încît pot mărturi-si că antionionistii din ținutul Pietrii nu sînt în stare a-mi sta înaintea...”

Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor a fost salutată cu deosebită bucurie de masa în-vățătorilor și profesorilor. Chiar o doua zi după votul dat la Iași în favoarea lui Cuza, corpul didactic din capitala Moldovei a adresat a-cestuia, prin inspectorul general al

școlilor din Moldova, Teodor Veisn, o adresă de felicitare, în care se spuneau între altele: „În numele corpului profesoral, care a parti-cipat la entuziasmul general ce s-a desvîluit la proclamarea ta de domn al Moldovei, îți (...) exprîm adîncă bucurie ce o simte a ve-dea, astăzi, în capul țării un cetă-țean care și-a atras încrederea și simpatia unanimă a Românilor, nu prin prestigiul nașterii, nu prin ademeniri amăgitoare, nu prin în-fluență străină, nu prin avuțiile sale, ci prin meritele sale și prin devotamentul către patrie”. Tot corpul profesoral — se arăta mai departe, în adresa de felicitare — „destinat de a contribui, în pro-porție cu mijloacele lui, la răspîn-direa luminei între tineretele gene-rații române, care au să serveze la vremea lor de sprijinitori și apă-rători ai patriei, își va pune toată silința pentru a împlini cu demni-tate misiua lui”. Iar în încheiere adresa se arăta că întregul corp didactic are speranța „că buna lui v-plecare și ostenețele lui nu vor rămîne fără rezultat, dacă el va

fi sprijinit și încurajat în calea lui cea grea”.

Speranțele pe care corpul didac-tic și le legase de noua domnie au fost îndeplinite. În cadrul refor-melor ce au fost adoptate în anii ce au urmat Unirii Principatelor — reforme printre care locul de frunte l-a ocupat reforma agrară — o importanță deosebită au a-putut-o măsurile luate în vederea reorganizării învățămîntului de toate gradele, problema în-vățămîntului fiind ridicată la rang de problemă fundamen-tală a statului. În mesajul domnesc din 6 dec. 1859 se arăta că sistemul de învățămînt existent atunci era nesatisfăcător, în pri-mul rînd din cauză că nu ținea seama de nevoile noastre speci-fice. Mesajul arăta că este necesar „ca sistemul total de învățătură să fie mult mai special apropiat trebuințelor și naturii românilor, de-cît imitat fără nici o chibzuială din

Conf. univ. A. PETRIC

(Continuare în pag. 4-a)

Extrase din presa vremii

„Unirea și unirea națională sînt bunuri mari, importante și însușefitoare, care nu cer mai mult decît voința tare de a fi și a rămînea un singur popor, frați vorbitori ai unei limbi păstrate de străbuni și veacuri, toți fii ai unui popor păzitor de legile morale, înflăcărat de libertatea patriei...”

(Din articolul „Naționalitatea” scris de G. Bariț la 1844 apărut în „Foale pentru minte, inimă și literatură”, nr. 51)

„Intrunirea Principatelor nu are trebuință de explicare, de comentarii! Ea nu are trebuință poate de a fi înțeleasă, căci ea e simțită. Intrunirea e o trebuință națională, instinctivă, pe care un Român o simte curgînd împreună cu sîngele prin vinele sale, o suge cu laptele la sinul mamei sale, o respiră cu aerul țerei sale, o gustă cu vîdurile țerei sale, o vede în curgerea apelor Patriei sale, o privește în configurația terenului său. Un român nu are nevoie să-i explice, să înțeleagă întrunirea; el trebuie să o voteze cu ochii închiși, să o dorească ca pînea din toate zilele, ca manea din ceruri. Intrunirea! Dar eată tot ce Românul poate dori! Intrunească-se Principatele Române, și noi vom ave toate cele-lalte! Încă o dată intrunească-se Principatele Române, și viitorul e al nostru!”

(Din ziarul „Zimbru”, anul IV, nr. 132, Iași, miercuri, 20 iunie 1856)

„Să trăiască Cuza! a rîsunat ca un ecou în inimile poporului român. Nu se mai auzea în toată capitala decît cele mai vii demonstrații de bucurie. „Să trăiască Cuza! Să trăiască viitorul nostru stăpînitor!” zbură din gură în gură, din inimă în inimă; îmbrățișările cele mai cordiale, sărutările cele mai înfocate, expresia celei mai entuziastice bucurii a ochilor, erau singurul spectacol ce se vedea pe toate vîlțile, pe toate răspînițele, pe toate locurile publice ale Bucureștilor.”

(I. Bujoreanu — din ziarul „Romă-nul” din 27 ianuarie 1859)

„Adevărata misie a spiritelor de elită, la neamul Românesc, este întemeierea naționalității. Naționa-litatea este sorganul de unde se scurg toate liber-tățile. Cea dintîi libertate este libertatea politică a nației, ea se cîștigă numai prin întemeierea națio-nalității. Fără dînsa, libertățile sociale sînt iluzo-rii... Unirea definitivă a ambelor țări trebuie să ne preocupe înainte de toate...”

(Din ziarul „Dimbovița”, anul II, nr. 2 din 21 octombrie 1859)

Pagina 2

Cărturari români despre Unire

Pagina 3

Din experiența oamenilor școlii

UNIREA PRINCIPATELOR

Dedicată viitorilor deputați ai României

„Cînd citim în vechea carte a istoriei străbune
Virtuți mari, ilustre fapte ale nației române,
Care inimă stă rece? care suflet nemișcat?
Cine n-are dor să vadă țara sa în fericire,
Cu legi bune, cu legi drepte, în țările și-n unire,
Cultivînd artele păcii pe ai său pămînt bogat?

În tăcutele morminte, Bogdan, Mircea se-nfîlîră,
Și-ntr-o lungă îmbrățișare pe români în înfrățiră;
Împrejur-le stau dese umbre de măreți eroi...
Ele astăzi zbor în aer, inimile-nflăcărează...

Deputați! asupra voastră ei privirea-și așteaptă;
Fala sau rușinea țării se așteaptă de la voi.

Fiii voștri vor ascunde a lor frunte în țărînă,
Dacă voi acum veți pierde marea cauză română.
Prin meschine interese ce-n mică inimă locuiesc:
Timpul trece, omul pierde, dar a patriei iubire
E averea cea mai rară, cea mai scumpă moștenire,
Ce de la părinți de merit nobili fii o prîimesc.

GRIGORE ALEXANDRESCU

(„Concordia”, 30 martie 1857)

Solemnitatea deschiderii primei Camere naționale de către Al. I. Cuza

MILCOVUL

Milcov! riu fără de spume,
Fără valuri de cristal,
Sac-odată de pe lume
Căci imi ești un ce fatal!

Ale tale unde-ai dădă
Numai țărni și prundiș,
Te mîlește, te usucă,
Fă-te una, tot podiș.

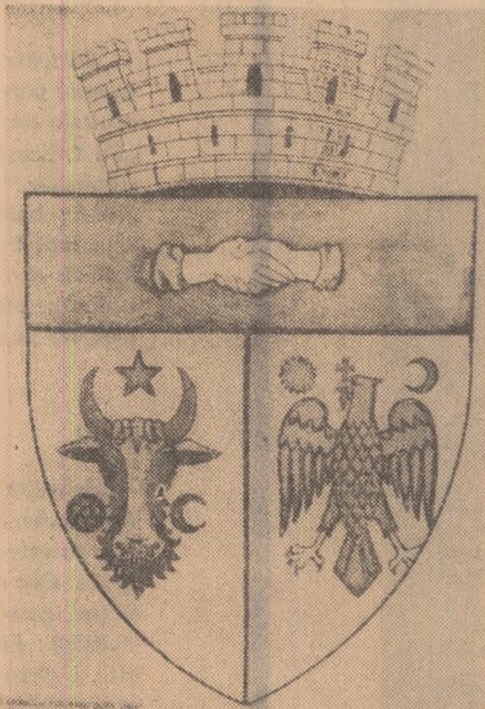
Ca nîcicum să se cunoască
Dacă maluri ai avut;
Iar pe unde curgi, să crească
Trîfoi, iarbă, mușchi plăcut.

S-arăți fiilor mei: iată!
Pe-aci Milcovul era;
Dar frăția cea curată
I-au sacat ființa sa!

Iar nepoții nici să știe
Că vreo dată ai trăit,
Nici prin gînd lor să le vie
Că tu frați ai despărțit.

Milcov! riu fără de nume,
Fără valuri de cristal,
Sac-odată de pe lume
Căci imi ești un ce fatal!

GH. TAUTU

Stema orașului Focșani după Unire

POPORUL INSUȘI A FĂURIT UNIREA

(Urmare din pag. 1-a)

ca și țărani tîneau să asigure respectul drepturilor electorale. Negustorii din Roșiori de Vede au revendicat dreptul de a participa la vot, motivînd că „parte a nației sîntem și noi”. Un grup de țirgovișteni solicitau să fie trecuți între alegători „sau din împotrivă să fim izgoniți din pămîntul nației noastre, ceea ce ar fi pentru noi mai suferit și mai onest decît să rămînem depărtați de drepturile ce fiecare român le are”. Semnificative au fost înscrierile masive ale țărănilor în listele electorale.

În Moldova, din dispoziția caimacului reacionar N. Vogoride, autoritățile amenințau pe locuitorii că „de vor pomeni măcar cuvîntul de unire au să se ducă acolo unde n-au să mai vadă soarele”. Ziarele unioniste au fost suspendate, intrunirile de asemenea, s-a interzis să se cite „Hora Unirii”, scrisă și publicată în 1856 de V. Alecsandri în ziarul „Steaua Dunării”. Toate acestea au culminat cu încercarea de a falsifica alegerile.

Teroarea și arbitrarul s-au dovedit însă neputincioase în fața voinței de luptă a maselor. Delegații țărănilor căcași din Tecuci au respins candidatul antiunionist ce le fusese impus și s-au declarat pentru Unire: la Vaslui, opunerea lor a fost aflată de vie, înclîc autoritățile au fost silite să-i izgonească pe să-

teni cu forța armată din localul cîmăuș și chiar din oraș.

Cînd, ca urmare a situației create, comisarul Franței, Talleyrand-Perigord s-a deplasat în Moldova, a fost întîmpinat de mii de locuitori, care i-au exprimat dorința de Unire, arătînd actele arbitrar ale caimacului. Comisarul Sardiniei a fost de asemenea întîmpinat la Iași de mii de manifestați cu steagurile tricolore.

Datorită presiunii maselor largi populare și sprijinului diplomatic al puterilor europene favorabile Unirii, alegerile falsificate din Moldova au fost anulate. Noile alegeri din Moldova, ca și cele din Țara Românească, au trimis în Divanul o co-viștoare majoritate unionistă.

Divanurile ad-hoc din ambele Principate, deși unioniste, erau departe de a reflecta proporțional diferitele clase ale societății române. Majoritatea o constituiau reprezentanții burgheziei și ai boierimii. Pentru prima dată în istoria noastră, participau, însă, la asemenea adunări și reprezentanți ai țărănimii — cite un ales din fiecare județ. După ce Divanurile, într-o atmosferă de mare însuflețire, s-au pronunțat pentru unirea celor două Principate într-un singur stat, deputații țărănimii și-au rostit răspicat revendicările lor proprii. Astfel, deputații săteni din Moldova, sprijiniți de unii intelectuali, au deschis discuția în problema agrară prin cu-

noscute jalbă sau propunere, al cărei prim-semnatar este căcașul Ioan Roată din Putna. Țăranii arătau în jalbă: „...Pînă în ziua de astăzi toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse și noi mai nici de unele bunuri ale țării nu ne-am îndulcit; ...că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste numai noi am dat; ...boierescuri, zile de meremet numai noi am îndepîntat; ...pîlne neagră și amară udată cu lacrimi numai noi am mîncat...”. Apoi, sîmbul, durerea noastră de toate zilele, dorința cea mai mare... este căderea boierescului, ...voină să scîpăm, voină să ne răscumpărăm din robia în care sîntem... să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai țării și să avem și noi o țară”.

Cererile asemănătoare ale țărănimii s-au făcut auzite și în Divanul de la București, mai ales prin glasul deputatului căcaș Tănase Constantin: „...astăzi nu numai nouă românilor, ci tîmei întregi este cunoscut cit de rău e întocmită această țară și cit de apăsător este poporul ei... Noi, români, țărani plugari, am suferit și suferim mai dureros de nedreptatea legilor și a așezîmintelor ce sînt astăzi în țara noastră”.

La sfîrșitul anului 1857, Turcia a dizolvat ambele Divanuri. Deși poporul nostru se pronunțase ferm pentru Unire, opoziția Turciei și Austriei a făcut ca la Conferința de la Paris a reprezentanților pu-

terilor europene să nu se admită decît o unire parțială a Principatelor, fiecare urmînd să-și aleagă cite un domnitor, o adunare și un guvern separat.

În aceste condiții, pentru poporul român a devenit tot mai limpede că numai prin acțiuni hotărîtoare interne, și nu prin bunăvoința guvernelor străine își va putea făuri statul său unitar, național. În cluda opreliștilor de tot felul din partea caimacului numiți de Poartă, a măsurilor drastice împotriva activității unioniste, în toată perioada premergătoare alegerii adunărilor care aveau să-i desemneze pe domni, acțiunile maselor au crescut în amploare.

În Moldova, deputații din partidă națională au folosit atît presiunea maselor de alegători, veniți la Iași din diferite ținuturi, cît și contradicțiile din rîndul moșierimii conservatoare, spre a asigura, la 5 ianuarie 1859, alegerea lui Al. I. Cuza — revoluționar pașoptist și luptător înflăcărat pentru cauza Unirii. Cuza a fost proclamat domn — cum relatează un contemporan — în uralele deputaților unioniști și „a mai multor zeci de mii de oameni care umpleau tribunele publice, coridoarele și curtea palatului”.

„Mase de oameni — scria Vasile Alecsandri — purtînd țorțe și pancarde alegorice luminate, străbăteau străzile strigînd „Trăiască domnul!”. După alegerea din Moldova, pri-

virile patrioților unioniști, ale întregului popor român s-au aflat sîră capitala Munteniei. În adunarea Țării Românești, din cauza ingerințelor electorale, pătrunsesse o majoritate reacționară, partizană a fostului domnitor Bibescu, pe care voia să-l realegă, avînd de partea ei guvernul, administrația și oștirea. În schimb, minoritatea progresistă (partida națională) avea de partea ei masele populare orășenești și sătești.

Cu toate măsurile represive, ordonate de căimăcămia, la 22 ianuarie, în momentul cînd s-a deschis Adunarea, o imensă mulțime: meseriași, lucrători, mici comercianți și țărani din preajma Capitalei, se adunase pe dealul Mitropoliei. Porțile păzite de trupe au fost luate cu asalt, mulțimea pătrunzînd în curtea clădirii unde se ținea Adunarea.

„Poporul — relatează martorul ocular N. T. Orășanu — nu mai prezenta o adunătură de oameni, ci o mare vie ale cărei valuri abia se puteau mișca și care amenința să năvălească pe usi și pe ferestre în Camera că să-și susțină drepturile și principiul său”.

La 23 ianuarie căimăcămia a adus noi forțe militare în fața Adunării, iar deputații unioniști, pentru a scăpa de presiunea baionetelor, au făcut apel la masele populare. Îndată suvoitul de țirgovești și țărani, în strîngăte de „Trăiască libertatea!”, înghesuindu-se mereu armata (din care o

parte se lăsase dezarmată), a ajuns la ușile Adunării pe care le-a deschis cu forța. Orășanu, care era în frunte, strigă deputaților: „Goniți oștirea, domnilor, sau numai răspundem de viața d-voastră”.

Intrucît alegerea lui Cuza și tronul Țării Românești era, în conjunctura creată, singura soluție care — ocolind stipulațiile Convenției — putea duce la Unirea Principatelor, partida națională a propus la 24 ianuarie alegerea domnului Moldovei. Pentru orice eventualitate mulțimea de orășeni și țărani s-a organizat în două mari grupuri: unul a rămas pe dealul Mitropoliei iar altul pe cîmpia Filaretului, așteptînd acolo semnalul în privința atitudinii conservatorilor. Presiunea maselor l-a silit pe deputații conservatori să accepte îndoită alegere. Consutul austriac arăta că deputații conservatori l-au votat pe Cuza de teama „că nu vor părăsi în viață sala de sedințe dacă nu se vor hotărî la acest vot de unire”.

Prin alegerea aceluiași domnitor în cele două țări române, istoricul act al Unirii era înfăptuit. Deși mii de țărani și orășeni n-au fost reprezentați în mod oficial în Adunare, prezența lor s-a făcut hotîrîtor simțită și, din afara zidurilor Camerei, a influențat dezbaterile și l-a determinat pe deputați să țină seama de voința și aspirațiile lor. Veselia îndoită alegeri a lui Cuza a stîrnit un val uriaș de bucurie și

entuziasm în masele populare. Un contemporan povestește ca în acele clipe „tot Bucureștii era în picioare, de la Filaret și dealul Mitropoliei pînă la Băneasa” și că din piepturile tuturor răsunau strigătele „Trăiască Unirea!”, „Trăiască Vodă Cuza!”, „Trăiască România una și nedespărțită”.

Înăptuirea actului de la 24 ianuarie 1859 a fost salutată de burghezia, țărănimia și intelectualitatea din Transilvania. Ziarul „Gazeta Transilvaniei” și alte ziare transilvănene au publicat ample relatări asupra împrejurărilor alegerii lui Al. I. Cuza, asupra entuziasmului maselor și importanței Unirii Principatelor. După 24 ianuarie — în pofida interdicțiilor autorităților habsburgice — a atracția finărilor stat național a sporit mereu. Cărturarul Al. Papu Ilarian sublinia pe bună dreptate că „românii din Transilvania numai la Principate privesc”.

Prin actul măreț de la 24 ianuarie 1859, poporul român a pus țările europene în fața unui fapt împlinit, pe care au fost nevoite să-l accepte: în geografia politică a Europei apăruse numele unui nou stat — numele patriei noastre scumpe — România. Încăodată, ca de atîtea alte ori în decursul istoriei, poporul român s-a afirmat ca făuritor al propriei sale istorii.

Articol apărut în „Știința”, nr. 6864 din 18 ianuarie 1966.

CĂRTURARI ROMÂNI DESPRE UNIRE

Biruit-au gîndul să mă apuc de această trudă, să scoț lumii la vedere felul neamului, din ce izvor și semînție sîntu lăcutorii țării noastre, Moldovei și Țării Muntenesti și românii din țările ungurești, cum s-au pomenit mai sus, că toți un neam și o dată discaleași sîntu...

Cu (...) oști Traian, căruia numele în Istoriile Rimului Ulpius Traianus, au călcătu această parte de lume (...) Iară acesta împărat Traianu pre aici au venit și au încunjurat această parte de lume, cum s-au pomenit, și iel au discălicat neamul, semînția care trăiește pînă acum în Moldova și în Țara Muntenescă și cit norod iese în Ardeal cu acestu nume: român.

MIRON COSTIN

(„De neamul moldovenilor, din ce țară au ieseț strămoșii lor”)

Însă românii înțeleg nu numai ceștia de aici, ce și den Ardeal, carii încă și mai neoși sînt, și moldovenii, și toți cîți și într-altă parte se află și au această limbă... tot unii sînt. Ce dară pe aceștia, cum zic, tot romani îi ține, că toți aceștia dintr-o fîntînă au izvorit și cură.

Stolnicul
CONSTANTIN
CANTACUZINO
(„Istoria Țării Rumânești”)

...Unitatea Principatelor a fost visul de aur, telul isprăvilor a marilor bărbați ai României, a lui Iancu Huniadi, ca și a lui Ștefan cel Mare, ca și a lui Mihai Viteazul, a lui Vasile Vodă, ca și a lui Matei Basarab. (...) și cu toată apăsarea străină, totuși legistatorii noștri din 1830 au înscris în art. 425 al legii fundamentale de atunci, aceste cuvinte repetate din secol în secol pînă astăzi de toate inimile române:

Art. 425. Începutul, religia, obiceiurile și asemănarea limbii lăcutorilor acestor două Principate, precum și trebuințele a imbelor părți, cuprind din însuși descălecarea lor elementele nedespărțitei unirii, care s-a împedat și s-a întîrziat din întîmplătoare împrejurări. Mintuitoarele folosuri a rolului ce s-ar naște din întrunirea acestor două țări sînt netăgăduite!

Unirea Principatelor este dar dorința vie și logică a mării majorității a românilor. „Steaua Dunării” este jurnalul Unirii. Prin aceasta ea nu urmează unei utopii; ea apără numai interesul vital al patriei. Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor...

MIHAIL KOGĂLNICEANU
(Din programul ziarului „Steaua Dunării”, Iași, 1 octombrie 1855)

Deschid sînta carte unde se află înscrisă gloria României ca să pun înaintea ochilor fiilor ei cîteva pagini din viața eroică a părinților lor. Voi arăta acele lupte uriașe pentru libertatea și unitatea națională, cu care Români, supt povăța celui mai vestit și mai mare din voevozii lor, încheiară veacul al XVI-lea.

Moștenitori ai drepturilor pentru păstrarea căroră părinții noștri s-au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducere aminte a acelor timpuri eroice să deștepte în noi sentimentul datorinței că avem d-a păstra (...) pentru viitorime această prețioasă moștenire!

N. BĂLCESCU
(„Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul”)

Ce moment a putut fi mai frumos în Iași decît acela cînd, înaintea lui Alexandru Cuza, om nou, soldat, care venea liber de orice angajament, de orice amintire, bună sau rea, a trecutului și vedea numai domnul către viitor, cînd, înaintea acestui domn nou și tinăr, în care totul era spontanitate și suflet, care putea prin urmare făgădui oricui îndeplinirea celor mai îndrăznețe visuri, cînd înaintea lui se înfățișa Mihail Kogălniceanu pentru a-i aminti că numele lui Alexandru este și al lui Alexandru cel Bun?

În clipa aceea parcă el vrăjea tot șirul Domnilor țării noastre, parcă din necropolele pierdute în munții noștri se ridica tot șirul Domnilor mari ai țării și, prin graiul fermecat al marelui orator, stăteau înaintea Domnului nou al Moldovei pentru a-i aminti ce sînt și mare moștenire i-au lăsat ei. În clipa aceea, în Camera Moldovei nu erau numai cei care se vedeau, ci mai presus de dinșii toată acea pleiadă de eroi și sfinți prin care țara Moldovei trăise, pentru a-i aminti noului Domn ce viitor strălucit se poate deschide pentru Românie prin contopirea cu țara-soră. Strălucit moment!

N. IORGA
(„Spiritul public și literatura în epoca Unirii” conferința ținută în ziua de 24 ianuarie 1915 la serbarea școlară de la Teatrul Național)

DIN EXPERIENȚA OAMENILOR ȘCOLII

Valențe educative ale textelor literare ■ O enumerare analitică a aspectelor ce trebuie investigate în studiul vieții psihice a elevilor și o prezentare a metodelor indicate în această investigație ■ **Primele rezultate ale folosirii laboratorului lingvistic** ■ Cum se înlătură „obstacolul” puterilor cu exponenți ■ **Studiul teoretic și rezolvarea pe cale experimentală a problemelor de chimie.**

Educarea patriotică a elevilor prin lecțiile de literatură

Rîndurile ce urmează își propun pe baza experienței proprii, să delimiteze locul distinct pe care îl ocupă lecțiile de literatură în realizarea educației patriotice a elevilor și să reliefeze câteva direcții de orientare.

Studiul literaturii își îndeplinește misiunea sa educativă numai dacă aduce în conștiința școlarului imagini concret-senzoriale, numai dacă profesorul înțelege că opera literară influențează în primul rând pe plan estetic. Valențele educative ale unui text literar reușesc să îmbogățească conștiința elevului atunci când profesorul se preocupă să le dezvolte sensibilitatea artistică, operind în așa mod încât mesajul transmis de lucrarea literară să-și exercite influența politico-morală în unitate indisolubilă cu funcția estetică-educativă.

Nu am în acest chip se poate declanșa emoția atât de înrădăcinată în conștiința și comportarea patriotică a școlărilor. Aici este chemată să-și spună cuvântul marea sa profesorală, capacitatea lui de a pune în lumină unitatea interioară între conținutul și forma imaginii, respectând permanent caracterul determinant al conținutului.

Nu sînt de nici un fel, ba sînt chiar de-a dreptul dăunătoare „polizările” superficiale, rezumate la rețete moralizatoare. În asemenea cazuri, caracterul patriotic nu este sesizat de elevi în poezia, schița sau povestirea studiată, ci le apare ca un conținut parțial, care în schematism și didacticism, verificat ca fiind ineficient în dezvăluirea unor rezonanțe profunde. Profesorul care repetă la orele de limbă română ceea ce în mod normal află elevii cu prilejul lecțiilor de istorie, geografie, educație cetățenească ignoră sursele particulare de ordin educativ ale textelor literare. La orele de lectură literară educarea sentimentelor și convingerilor patriotice, trebuie să se realizeze cu ajutorul procedurilor și instrumentelor de lucru specifice artei literare. Aplicarea nediferențiată, otova a unor mijloace și căi de educare imuabile, indiferent de obiectul de studiu, de individualitatea și vârsta copiilor constituie un simptom îngrijorător de formalism.

În munca mea cu elevii în seama de fapt că diversele genuri și specii literare au un specific propriu. Folosesc larg bunaoară, pentru a contribui la educarea lor în spiritul patriotismului, poezia care posedă mari resurse în această direcție. De exemplu, la interpretarea analitică a poeziilor „Sergentului”, „Dan căpitan de plai”, „Scrisoarea III”, pentru a-i ajuta pe elevi să pătrundă sensul ideologic al acestora și să simtă admirația față de tradițiile glorioase de luptă ale poporului, caut să le trezesc vibrații emoționale puternice în toate momentele lecției: pregătirea, lectura expresivă, analiza conținutului de idei, caracterizarea personajelor. Forța și violența impresiilor produse de imaginile artistice sînt intensificate cu ajutorul percepției vizuale și auditive astfel încît elevii să pătrundă pînă la înălcărtura de sens, pînă la sentimentul exprimat de poezie, — dragostea de veacuri a poporului român pentru libertatea națională și dreptatea socială. Pentru potențarea vibrațiilor emoționale am în considerare și puternica incantație produsă de ritm, de rîm, de înțelegerea a elementelor frotzoidice, de muzicalitatea cuvintelor. În această perspectivă, la sfîrșitul orei nu se pune problema ca elevul să părăsească clasa îmbogățit doar cu o serie de cunoștințe (pe care de altfel le află și de la lecțiile de istorie) ci, mai cu seamă, sensibilizat și dinamizat de imaginile poetice investite cu suflet patriotic. Sarcina primordială pe care mi-o pun constă în a acționa în vederea entuziasmării școlărilor pentru ideile și simțămintele patriotice exprimate în poezie, străduindu-mă ca aceste stări de spirit ocazionale să devină de durată prin

lecții permanente și trainice cu altele asemănătoare, manifestate anterior. Apelînd la asemenea resorturi edificatoare, reușim să-i sensibilizăm pe elevi în fața unor exemple pilduitoare din lecțiile studiate, ceea ce va determina luări de atitudine corespunzătoare în propria lor conduită.

În poezia actuală, centrul de greutate este deplasat spre conținutul interior, spre o vibrație ritmică de mare intensitate a emoției. Pășusul nesăvîșit al revoluției, pe măsura activității și simțămîntelor contemporane, pulsează din plin în poezii ca cele intitulată „Cîntec pentru patrie”, „Partidului”, „Închinare”, „Înbește țara ta” și altele pe care le studiază elevii. Vibrațiile emoționale transmise sînt semnificative în raport cu realitatea nouă din patria noastră. Am grijă, ca atare, să subliniez conținutul nou al patriotismului socialist, folosind în expunere și conversație pe o argumentare logică, cu punctul de plecare în diferitele ipostaze ale acestui sentiment calitativ nou. Așa dar pornesc de la ideile și convingerile existente realmente în poezia studiată pentru a ajunge la conținutul patriotismului, nu de la generalități abstracte care ar fi „ilustrate” în versuri. Structura interioară deosebită a poeziilor actuale, elementele înnoitoare de stil și de versificație le prezint în raport cu acest conținut ideo-emoțional.

Fragmentele de roman și nuvelele prezente în manuale dau largi posibilități de a exprima semnificațiile patriotice ale unor fapte, acțiuni, conflicte, comportări ale oamenilor, fiind cu mult superioare unor rapoarte de factură minoră. De astă dată, elementul rațional îmbinat cu cel narativ-emoțional sprijină întinerea edificatoare a realității înconjurătoare zăvălînd într-o modalitate artistică originală. Caracterizîndu-l de pildă pe Anton Filip din fragmentul „Bărăgan”, cauză ca personajul să-i crească pe elevi, să le slujească drept exemplu, insistînd asupra participării lui pline de pasiune la tot ce se întîmplă în jurul său, asupra spiritului ofensiv ce animă viața și activitatea muncitorului comunist și care se degăță în mod convingător, firesc din întregul ansamblu de imagini artistice creat de scriitor. Mă feresc de a-l prezenta elevilor drept purtător al unui cod de precepte moral-politice. Caut în schimb ca trăsăturile lui de caracter, percepute nu la modul observatorului pasiv, să acționeze asupra conștiinței și comportării elevilor prin forța lor exemplară.

În fine, predarea celor câteva biografii existente în manual o surbordonez școlii participării elevilor la trăirea unor vieți puternice, a unor mari existențe onasurate creației de bunuri spirituale. La asemenea lecții caut să fac din cunoștințele predate elemente de cultură, iar din impresiile declarate sentimente și convingeri statornice.

Contribuția lecțiilor de lectură literară la educarea patriotică a tineretului școlar este autentică, viabilă, dacă profesorul — ferindu-se de formele simpliste și banale — reușește să conducă pe elevi să pătrundă pînă la semnificații, pînă la mesajul patriotic pe care îl dezvăluie opera literară. Dacă sensibilitatea artistică a elevilor este solicitată din plin, valențele educative ale textelor literare izbutesc să îmbogățească multilateral conștiința și să determine atitudini patriotice.

VALERIU C. NEȘTIAN
Huși

Cunoașterea

elevilor

Importanța studierii elevului este îndeobște cunoscută de către cadrele didactice. Mai puțin cunoscută este însă „tehnică” acestui studiu. Situația se reflectă în calitatea muncii pe care o desfășoară diriginții și profesorii pentru cunoașterea elevilor. De multe ori, deși conștiințoasă, această muncă este empirică și fără prea mare eficiență educativă.

Iată motivul pentru care ne propunem să facem unele precizări cu privire la modul în care trebuie studiată personalitatea elevului. În acest sens vom încerca să răspundem la următoarele întrebări: ce studii și cum studiem?

La prima întrebare se poate răspunde laconic: studiem viața psihică a elevului. Dar viața psihică este o realitate foarte complexă, cu multiple aspecte, stări și procese care se manifestă în moduri variate. Această complexitate a fenomenelor psihice determină o atitudine analitică în studiu lor. Pedagogul, care este în acest caz și cercetător, trebuie să cunoască elementele componente ale vieții psihice în primul rînd procesele de cunoaștere, procesele afective și cele volitive. Structurarea acestora este complicată. Așa de exemplu, din categoria proceselor de cunoaștere fac parte senzațiile, percepțiile, reprezentările, memoria, gîndirea etc. Procesele afective sînt de asemenea complexe: emoțiile, dispozițiile, sentimentele și pasiunile. În studierea elevului trebuie cercetate și aspectele personalității: interesele, aptitudinile, temperamentul, caracterul.

Am procedat intenționat la o enumerare analitică a aspectelor care trebuie investigate în cunoașterea elevului pentru a atrage atenția asupra complexității fenomenului de studiat și deci și a necesității unui ghid în acest studiu. Fără un asemenea ghid, adevărat, studiul vieții psihice se reduce la câteva observații asupra proceselor psihice mai evidente: memoria, gîndirea, limbajul, atenția etc., celelalte fiind neglijate.

De o mai mare importanță este să știm cum să studiem.

Am analizat mai multe caiete ale diriginților și învățătorilor în care aceștia se ocupă de studiu elevilor. Din cele constatate cu acest prilej, aș dori să fac unele precizări cu privire la modul de studiere a elevului.

Cei mai mulți diriginți utilizează în mod unilateral, în studiu elevilor, observația. De aceea și cele mai multe caiete nici nu se numesc „caiet de studiu”, ci „caiet de observații”. Desigur că observația este una din metodele cu cea mai largă răspîndire în studiu elevului datorită ușurinței cu care ea poate fi utilizată, dar renunțarea la întreaga gamă a metodelor de investigație nu poate fi decît păgubitoare pentru o cunoaștere completă și temeinică. De aceea este necesar ca pedagogul să recurgă la acea metodă care este cea mai adecvată pentru studiu fenomenului respectiv. Este necesar deci ca în mod sistematic să fie utilizată și analiza datelor biografice, conștințoarea, studiul produselor activității elevului, experimentarea, statistica etc. Numai prin utilizarea tuturor metodelor înleagă într-un sistem se poate realiza un studiu complet al vieții psihice a elevului.

Se constată deficiențe atât în adunarea materialului cit și în interpretarea lui. În cele mai multe caiete de studiu, cele două etape sînt nediferențiate. Alături de materiile faptice, uneori anticipându-l, se află concluzii și generalizări nefundamentate. De aceea ținem să precizăm că în caietul de studiu trebuie să fie mai întîi culeș un material faptic concret și suficient pe baza cărui să se formuleze concluziile psihopedagogice. Consemnarea unor formule ca: „întelegent”, „memorie bună”, „limbaj bogat” etc., fără ca în prealabil să se fi notat date concrete pe baza cărora să se stabilească aceste calități, reflectă înțelegera valorii materialului faptic în cercetare. Cercetarea fără material faptic este fără valoare științifică, deoarece concluziile și generalizările sînt nefondate, neîntemeiate și deci formale.

Adunarea și consemnarea unui material faptic bogat în semnificații psihologice presupune cunoașterea de către cadrele didactice a noțiunilor de psihologie a copilului și a particularităților psihice ale copilului. Altfel materialul faptic adunat este nesemnificativ, lucru pe care-l vom constata la prelucrarea lui.

Atragem atenția și asupra necesității studierii elevilor „sterși”, adică a acelor care nu atrag atenția. Ei sînt mai greu de studiat, fiindcă și obiectivează mai aievele personalitate. De aceea și efortul de a-i cunoaște trebuie să fie mai mare. De obicei în caietul de studiu, în dreptul numelor acestor elevi însemnările sînt sărăcăcioase.

Este îndeobște cunoscut că studiu elevului nu este un scop în sine, ci un mijloc pentru a mai bună organizare a muncii științifice desfășurare a procesului pedagogic. Privite din acest unghi, documentele de studiu ale elevului trebuie să fie valorificate de către toate cadrele. De altfel munca de cunoaștere a elevului nu e o sarcină numai a dirigințului, cum greșit se crede, ci a tuturor cadrelor didactice cu care dirigințele trebuie să colaboreze.

Lector univ. ION DRAGAN
Timișoara

Un experiment audio-vizual

Începînd din acest an școlar, liceul nostru dispune de un laborator lingvistic experimental dotat cu 14 cabine. Întrucît utilizarea acestui agregat, cit și a celorlalte mijloace audio-vizuale indică o serie de probleme noi de ordin metodic, organizatoric și tehnic, am restrîns inițial experiența la cele trei clase a VIII-a care studiază limba franceză. Focalizînd eforturile noastre, am reușit să asigurăm, într-un timp relativ scurt, instrucțiunilor tehnice ale elevilor care urmau să lucreze în cabinetele laboratorului, să elaborăm programele etalon și să procurăm unele materiale vizuale în raport cu cerințele programelor și cu nivelul de cunoștințe al elevilor. Experiența acumulată în primele luni de școală, rezultate îmbucurătoare obținute pînă acum, ne permit să extîndem, în această etapă, procesul predării limbilor străine cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale și la alte clase întregînd în această muncă și pe ceilalți profesori de limbi străine din școală.

Urmărind omogenizarea cunoștințelor elevilor și diminuarea tratată a procentului de mediocritate, acordăm o prioritate netă limbii orale. Altfel prin folosirea materialului vizual pentru prezentarea textului nou și dezvoltarea vorbirii, cit și prin numeroase exerciții structurale. De asemenea, folosim ca lecturi model înregistrările pe bandă realizate de lectorii francezi care au lucrat în cadrul cursurilor de perfecționare de la Sinaia din vara anului 1965.

Acordăm o atenție deosebită integrării structurilor de bază în exprimarea elevilor. Astfel, pînă acum am folosit aproximativ 800 metri de bandă cu exerciții privind mai ales flexiunile verbului la diferite forme și diateze, ale pronumele în general, ale expresiilor etc. În general, aceste exerciții sînt realizate în clasă cu ajutorul magnetofonului. Elevii care din diferite motive nu și-au însușit în mod productiv structurile respective, ca și cei care mai prezintă deficiențe grave de pronunțare, își completează pregătirea în laboratorul lingvistic.

Activitatea în laborator lingvistic se desfășoară în afara orelor de curs, cu grupe de 14 elevi, în funcție de numărul cabinelor de care dispunem. Lucrările în laborator au avut inițial o durată de o oră, dar, apărînd simptome de suprațenționare, ele au fost reduse la 30 de minute. În laborator, elevii efectuează exerciții structurale (transformări, substituții, completări), exerciții de pronunțare și de lectură expresivă prin imitare unui model francez. Atunci cînd profilul lecției o permite, o grupă de 4-5 elevi lucrează în laborator în ultimele 15-20 de minute ale orei de curs. Ei fac aici exerciții de lectură sau structurale, anterioare înregistrate pe bandă. Acești elevi sînt dintre cei care prezintă încă dificultăți de pronunțare sau care, absentînd din diferite motive de la orele de curs, nu și-au însușit în bune condiții structurile gramaticale predate.

Acest început de folosire a tehnicilor audio-vizuale în predarea limbii franceze ne-a permis să înregistrăm rezultate îmbucurătoare și ne determină să lărgim aplicarea lor. Procentul de rămînire în urmă la cele trei clase a VIII-a, care inițial însuma aproximativ 25 la sută, a fost aproape complet lichidat, iar progresele realizate de elevii cu note la limită ne îndreptățesc să sperăm într-o masivă reducere a procentului de mediocritate. La această contribuție și interesul marelui crescut al elevilor pentru orele de limbă franceză în care proiecția, magnetofonul și laboratorul lingvistic imprimă studiului un ritm nou și multă varietate.

Folosirea tehnicilor noi ridică în

fața noastră o serie întreagă de probleme. De pildă, pentru convertirea sistematică a cunoștințelor de gramatică în automatisme și pentru elaborarea exercițiilor structurale ne-am văzut nevoiți să amendăm unele date din literatura pedagogică de specialitate și să le adaptăm condițiilor noastre de lucru și scopurilor învățămîntului nostru. Practica predării ne-a convins de necesitatea mării numărului de exemple în exercițiile de substituție și ne-a demonstrat ineficiența exercițiilor lexicale înregistrate. Cum majoritatea metodelor audio-vizuale neglijează în mare măsură limba scrisă, ne vedem în situația de a elabora variante ale exercițiilor structurale cu suport grafic care au fost folosite și în laboratorul lingvistic. În același timp, ne-am dat seama că eficiența unui exercițiu de substituție depinde de justa lui alcătuire, astfel încît elementele bine cunoscute de elevi să-i ajute să-și concentreze atenția asupra substituției sau transformării care li se cere.

Întrucît în această etapă folosirea tehnicilor audio-vizuale este extinsă în liceul nostru, și la predarea altor limbi străine, problemele pe care le ridică metodică a acestor tehnici vor putea fi elucidate mai bine și mai repede, în cadrul unui efort colectiv.

Prof. MARCEL ȘARAS
Liceul „Ion Neculce”-Buzărești

Demonstrații de matematică

Unul dintre capitolele cele mai greu de însușit din algebra predată la clasa a IX-a este cel intitulat „Puteri cu exponent rațional”. Faptul că m-am izbit eu însumi, pe vremea cînd eram elev, de greutăți în studiu acestui capitol, faptul că serii întregi dintre elevii mei s-au opinit din greu pentru a trece „obstacolul” puterilor cu exponent rațional m-a determinat să fac o analiză mai profundă a problemei să caut soluții adecvate, în spiritul concepțiilor moderne de predare a matematicii.

Ceea ce izbeste la o analiză amănunțită a modului cum se predă în general acest capitol — mod recomandat de altfel în actualul manual de algebră al clasei a IX-a — este faptul că în mare măsură el nu răspunde esenței cunoștințelor referitoare la puterile cu exponent rațional. Capitolul începe cu prezentarea noțiunii de putere naturală, trece apoi la definiția radicalului, la prezentarea proprietăților pe care le au radicalii, după care urmează demonstrații cu privire la regulile de aducere a radicalilor la același indice, la operațiile cu expresii raționale etc. Sînt necesare aceste demonstrații în contextul studiului modern al matematicii, se bazează ele pe cunoștințe dobîndite anterior și constituie o bază pentru însușirea unor noi cunoștințe? În general, nu. Am putea considera că majoritatea cunoștințelor astfel predate va reprezenta un balast pentru elevi, dacă nu am fi siguri, în lumina experienței acumulate, că ei le uită foarte repede. Dar, pentru a le reda sîntem nevoiți să pierdem patru sau cinci ore, iar elevii, pentru a le memora, pierd alte 8-9 ore.

De abia după parcurgerea acestei obositoare etape intermediare, către sfîrșitul capitolului, se trece la generalizarea noțiunii de putere, menționîndu-se că în matematică s-au stabilit anumite convenții, datorită cărora pot fi respectate proprietățile stabile ale operațiilor cu puteri naturale. Numai prin aceste precizări elevul este pus în tema propriu-zisă a studiului.

În aceste condiții m-am hotărît să adopt o metodă mai adecvată scopului matematic și care duce la o evidentă economie de timp și la însușirea mai temeinică și mai trainică de către elevi a cunoștințelor esențiale. Metoda adoptată constă în predarea capitolului referitor la radicali pe baza puterilor cu exponent rațional. În acest fel elevul trebuie să-și însușescă numai trei convenții și anume: a) la puterea m/n este egal cu radical de ordinul n din a la puterea m și a la puterea l supra m/n, m și n fiind considerați relativ primi, iar n nefiind egal cu zero.

În aceste condiții, la toate operațiile cu radicali, elevul trebuie să aplice regulile învățate la fracții, operînd cu exponenți fracțio-

nari, pe care oricînd îi poate transforma în radicali, în același timp, el nu mai trebuie să memoreze o serie de reguli cu privire la radicali, deoarece oricînd le poate reproduce rapid. Studiul efectuat în această formă contribuie și la mai buna rezolvare a unor probleme de fizică.

Cred că, în ansamblu, această formă de predare aduce un important câștig de timp, concentrînd atenția elevilor asupra cunoștințelor care adevărat esențiale ale capitolului „Puteri cu exponent rațional”.

Prof. ALEX. IOSIF MATHE
Șimleu Silvaniei

Modalități de consolidare a cunoștințelor

Îmbunătățirea continuă a procesului de predare a chimiei este strîns legată nu numai de metodele utilizate în expunerea lecțiilor, dar și de căile folosite pentru consolidarea și fixarea cunoștințelor predate. Căuțînd, pe această linie, modalități noi, am aplicat o metodă care îmbină recapitularea teoretică și activitatea practică în domeniul chimiei, permițînd o reală consolidare a cunoștințelor elevilor.

În ce constă această metodă? După parcurgerea unui capitol mai amplu sau a unui șir de capitole, dau elevilor spre rezolvare, într-o lecție recapitulativă, o serie de probleme. Chemînd cîte un elev în fața clasei, îi dau o problemă al cărei enunț este scris de el pe tablă. Apoi îi cer să stabilească planul de rezolvare a problemei și să-i formuleze într-un mod care să permită o transpunere a lui în practică. În continuare elevul trece la masa unde se află aparatul și reactivii necesari rezolvării problemei pe cale experimentală. El realizează aici lucrarea în mod practic, întorcîndu-se din nou la tablă, pentru a trage concluziile teoretice din interpretarea rezultatului obținut.

În acest fel, rezolvînd probleme care conțin calcule stoichiometrice, exerciții privitoare la concentrația soluțiilor sau la recunoașterea unor substanțe chimice, elevii își consolidează cunoștințele despre unele legi chimice, despre fenomenele chimice de ansamblu care fac obiectul materiei recapitulate. Am constatat de pildă că, rezolvînd exerciții de recunoaștere a acizilor halogenati și a sărurilor lor, teme legate de solubilitatea unor derivați halogenati, de activitatea chimică a halogenilor, ei au recapitulat cu mai multă eficiență capitolul despre halogeni.

Problemele mai complexe sînt luate de grupe de doi, trei sau patru elevi, ceea ce sporește numărul celor antrenati în această activitate.

O asemenea modalitate de recapitulare a cunoștințelor, pe lingă faptul că întărește deprinderile elevilor de mînuire a aparatului de laborator, face să crească capacitatea lor de sinteză, adîndu-și în trăgă singuri concluzii teoretice din propria lor activitate practică. Ea duce în același timp la sporirea interesului elevilor pentru studiul chimiei.

Organizînd cu elevii mei lucrări individuale, acord în același timp o importanță sporită lucrărilor frontale cu caracter recapitulativ. De exemplu, după predarea cunoștințelor privitoare la substanțe organice cu funcțiuni, voi executa o lucrare frontală cu tema „Analiza calitativă a funcțiilor organice (funcțiii carboxilice, hidroxilice, carbonilice etc.)”.

În cadrul orelor de recapitulare a materiei în sînt de o deosebită utilitate și filmele documentare și diafilme. Printre filmele ce vor fi prezentate în fața elevilor amintesc „Fabricarea zahărului”, „Coloranții”, „Materiale plastice” etc. Ar fi cît se poate de util dacă studiul didactic cu noi titluri prezentînd procese și procedee din industria de sinteză chimică, industria farmaceutică, industria chimico-farmaceutică, stările de agregare ale materiei etc.

Prof. CARMEN IONESCU
Liceul „Emil Racoviță”
București

ECOURI

la materialele publicate

„Între intuiție și abstractizare”

Sub titlul „Între intuiție și abstractizare” profesorul C. Ottescu relatează, în nr. 830 al „Gazetei învățămîntului” o interesantă discuție cu un profesor tînar.

Autorul apreciază că părerile colegului său pot părea unora îndrăznețe, că unii nu-i vor da dreptate, iar alții vor considera inițiativa sa nu în deplinătatea de verificare de practică predării, afirmînd însă că personal, cu unele rezerve de amănunt și de exprimare, este de acord cu el.

Punîndu-se problema că inițiativa tînarului profesor nu ar fi. Îndeajuns de verificate de practică predării? găsesc de datoria mea să intervin în discuție deoarece cred că, în ce mă privește, am verificat aceste inițiativă multă vreme (trebuie să precizez că nu sînt tînar, ci dimpotrivă, mai am doar 3 ani pînă la pensionare).

Sînt într-un tot de acord cu cele spuse de tînarului profesor din articolul tov. C. Ottescu. Am numit, într-o discuție cu colegii, „plansomanie” o bătălie de a se însira diferite formule sau probleme rezolvate pe planșe și a le considera „materiale didactice”. Cît timp pierdut, cîtă migală obositoare, fără nici un folos pedagogic! Dacă elevul știe că găsește pe perete formula, de ce s-ar mai osteni s-o învețe?

Desigur, nu putem renunța în totul la intuiție. În geometria plană ea este posibilă și se realizează pe figuri cît mai corect desenate la tablă. Este drept că intuiția spațială se realizează mai greu. Deși termenii par contradictorii, cred că nu e greșit a se spune că intuiția spațială se realizează în mod abstract. Nu exclud posibilitatea folosirii trusei stereometrice, dar mă bazez prea puțin pe ea, și în nici un caz numai pe ea. Fun cel mai mare preț pe un desen sugestiv, luat din unghi cît mai favorabil problemei, executat cu creta albă — așa cum se spune în articolul citat — și pot afirma, cu toată certitudinea pe care mi-o dă experiența, că lecțiile sînt înțelese. Trusa stereometrică îi atrage pe elevi, îi distrază chiar, însă răpăște prea mult timp și nu dă randament decît dacă, într-o altă oră, se rezolvă din nou aceleși probleme, fără a o mai folosi, ci întrebînd numai desenul sugestiv. În acest sens, folosesc o dată sau de două ori trusa. În rest, procedează ca și „colegul tînar” și nu mă plîng de rezultate.

Prof. C. SANDULACHE
Podul Turcului,
regiunea Bacău

„Cadrele didactice și cercetarea științifică”

Articolul „Cadrele didactice și cercetarea științifică”, semnat de P. Bîrbulescu în nr. 829 al „Gazetei învățămîntului”, ridică probleme deosebit de interesante.

În fiecare raion există posibilități destule pentru extinderea preocupărilor personalului didactic în domeniul cercetării științifice, dar ele încă n-au fost folosite. Ce s-ar putea face în fond?

Sînt de părere că pot avea loc, pe plan rațional, sesiuni științifice ale cadrelor didactice la care să se facă comunicări pe teme profesionale, pedagogice etc. La aceste sesiuni ar fi bine să participe și cadre didactice universitare, de la institutele pedagogice de 3 ani și de la universități, care ar putea contribui mult la ridicarea nivelului dezbaterilor pe marginea lucrărilor expuse. Fiește, ar fi necesar ca Institutul de științe pedagogice, institutele de perfecționare, secțiile de învățămînt, să acorde un sprijin larg celor ce se ocupă de munca de cercetare.

Unele dintre materialele cele mai valoroase prezentate la aceste sesiuni ar putea fi publicate în „Revista de pedagogie”, în „Gazeta învățămîntului” etc.

Prof. V. M. CUTUȘ
comuna Rasa, raionul Călbășii

Plenara Uniunii Sindicatelor din institutiile de invatamint si cultura

In ziua de 19 ianuarie a.c. a avut loc Plenara Comitetului Uniunii Sindicatelor din institutiile de invatamint si cultura. La lucrările Plenarei au participat membrii si membrii suplanti ai Comitetului Uniunii Sindicatelor, cadre de conducere din Ministerul Invatamintului, Comitetul de Stat pentru Cultura si Arta, Institutul de stiinta pedagogice, Institutul de perfectionare a cadrelor didactice, Asociatia oamenilor de arta din institutiile teatrale si muzicale.

Pe baza raportului prezentat de tovarasa Onita Gligor, presedinta al Comitetului Uniunii Sindicatelor din institutiile de invatamint si cultura, Plenara a analizat activitatea desfasurata de sindicate, contribu-

ția lor la realizarea sarcinilor pe anul 1965 și a stabilit sarcinile ce le revin în anul 1966.

Participanții la Plenară au fost informați asupra măsurilor luate pentru pregătirea Conferinței Uniunii Sindicatelor din institutiile de invatamint și cultura.

În încheierea dezbaterilor a luat cuvântul tovarășul Ion Proteasa, secretar al Consiliului Central al Sindicatelor, care, în lumina Directivelor Congresului al IX-lea al P.C.R. a subliniat sarcinile importante ce revin sindicatelor din institutiile de invatamint și cultura pentru mobilizarea tuturor cadrelor didactice, a tuturor lucrătorilor de pe tărâmul culturii în îndeplinirea cu succes a mărețului program stabilit de partid.

Concursurile pe specialități ale elevilor

Și în acest an se vor desfășura tradiționalele concursuri pe specialități (literatură română, matematică, fizică și chimie) ale elevilor organizați de Ministerul Invatamintului împreună cu societățile de științe istorice și filologice, de științe matematice, de fizică și chimie.

Faza pe localitate a concursurilor pe specialități va avea loc în ziua de 6 februarie a.c., iar faza pe regiune în zilele de 13, 14 și 15 martie a.c. Secțiunile de invatamint și filialele societăților au primit indicații amănunțite cu privire la organizarea acestor faze ale concursurilor.

În prezent, în licee, în școlile profesionale și tehnice și în școlile pedagogice se desfășoară intens pregătirea pentru prima fază a concursurilor, profesorii urmărind să cuprindă în cadrul ei un număr cât mai mare de elevi.

Metodica predării aritmeticii

„Metodica predării aritmeticii în școala generală”, realizată de Nicolae Opreșcu, Eugen Rusu, Al. Gancea, Sandu Mihai și M. Timofte este un instrument util în munca învățătorului și a profesorului de matematică.

În cele 14 capitole ale cărții se dezbate din punct de vedere metodic, în ordinea predării lor, toate temele mari din aritmetică, pornindu-se, în mod just, de la ideea că problema cheie în studiul aritmeticii este problema interacțiunii dintre intuiție și gândirea abstractă. Se subliniază necesitatea de a se folosi intuiția, în primele clase, și pentru reprezentarea unor acțiuni, pentru a se înlătura însușirea formală a unor noțiuni de aritmetică.

De un real folos pentru profesori sînt planurile de lecții aflate la sfîrșitul unor capitole. Astfel, planul de lecție privind predarea numărului 6, ca și cel privind adunarea numărului 3 reprezintă o aplicare binevenită a indicațiilor expuse în metodica în legătură cu predarea primelor zece numere, servind totodată ca model pentru felul cum trebuie să se folosească metoda conversației în antrenarea activă a elevilor la buna desfășurare a lecției. Considerăm totuși că planul de lecție privind predarea numărului și cifrei 6 este prea extins, el neputînd fi realizat în timpul afectat.

Modul în care se indică etapele metodice, dezbaterile procedeele de predare a operațiilor, sublinierea dificultăților ce se ivesc, a modului cum pot fi înlăturate ne permit să conchidem asupra temeiniciei cu care a fost elaborat capitolul consacrat numerarității și operațiilor aritmetice cu numere naturale în clasele I-IV.

Bine tratat este și capitolul „Calculul mental”, care dezbate problemele psihologice cu privire la formarea deprinderilor de calcul mental devalorie mecanismul care duce la formarea acestor deprinderi, modul cum trebuie să intervină învățătorul atunci cînd un elev întâmpină dificultăți în calculul mental.

Mai puțin aprofundat este expusă metodica predării ordinii efectuării operațiilor. Aici se înșiră doar regulile și se reamintește faptul că nerespectarea lor duce la erori, lucru binecunoscut. În ceea ce privește folosirea parantezelor, pe

lingă o formulare neclară, se insistă prea puțin asupra procedeele care duc la înțelegerea conținutului de către elevi a acestei chestiuni, cit și asupra formării deprinderii de a respecta ordinea operațiilor, de a lucra cu paranteze.

Capitolul „Frații ordinare”, deși tratat, în general, cu judiciozitate, pare că suferă, pe alocuri, de lipsă de exemplificări concrete. Astfel, este tratată prea sumar simplificarea fracțiilor, o problemă susceptibilă de îmbunătățiri metodice, dacă ne gîndim la frecvențele greșeli pe care le fac elevii la simplificarea. De asemenea, se vorbește într-un mod prea general despre adunarea și scăderea fracțiilor ordinare, neamintindu-se nimic despre operațiile cu numere mixte.

În ultimul capitol al lucrării, rezervat metodei rezolvării problemelor, se face o clasificare a problemelor, arătîndu-se cum se formează la elevi deprinderile de a analiza și a rezolva probleme. Trebuie să subliniem aici meritul metodicii de a fi însumat într-un capitol încheiat chestiunile legate de metodica rezolvării problemelor de aritmetică. Considerăm totuși că alegerea problemelor tratate în acest capitol nu este pe de-a-ntregul corespunzătoare: din cele peste 20 de probleme analizate, nici una nu se adresează elevilor din clasele V-VIII, marea majoritate fiind la nivelul elevilor din clasele I sau a II-a. Din această cauză capitolul respectiv este util în special învățătorilor, profesorilor neputîndu-le servi de-cît aproximativ ca mijloc de orientare. În general tipurile de probleme la nivelul claselor mai mari sînt tratate fugitiv sau nu sînt dezbătute de loc. Așa stau lucrurile, de exemplu, cu problemele de amestec, de aliaj, cu problemele de împărțiri în părți proporționale.

Cu toate aceste deficiențe, Metodica predării aritmeticii în școala generală, prin bogata material pe care-l prezintă, prin îndrumările metodice pe care le dă, orientează activitatea învățătorului și a profesorului de matematică, dîndu-le posibilitatea să ridice calitatea muncii lor.

Prof. V. CIOBANU
Orășul Gheorghe Gheorghiu-Dej

Se cercetează noulăi soșite la biblioteca

Studii de literatură universală

A apărut de curînd cel de-al șaptelea volum din **Studii de literatură universală**, culegere anuală a Societății de științe istorice și filologice din Republica Socialistă România, adresată profesorilor de limba română și limbi străine din învățămîntul de cultură generală și din învățămîntul superior, cercetătorilor științifici, studenților, precum și publicului larg.

Ca și în volumele anterioare, în acest volum sînt cuprinse lucrări privind literatura unor țări și epoci diferite.

tribuii românești la o exegeză dantească. Prof. univ. Nina Façon, în **O interpretare a Beatricii în Remy de Gourmont**, confruntă judecata estetică a lui Gourmont cu cele ale lui De Sanctis și Benedetto Croce, subliniind diferențele de interpretare în critica franceză și în cea italiană. În **Sordello și compatriotul său Virgiliu**, Alex. Dușu abordează problemele sensului sintezei culturale realizate de Dante în **Divina Comedie** și analizează câteva pasaje din operă, care relevă legătura stabilită de poet între antichitatea romană și cultura latină occidentală, ca și atitudinea sa față de imperiul bizantin. Cornel Mihai Ionescu urmărește să sublinieze, în **Cîteva probleme estetice în gândirea lui Dante**, originalitatea ideilor estetice ale marelui florentin.

În afara grupajului omagial Dante, volumul cuprinde 14 studii de o mare varietate tematică. Menționăm, printre acestea, **Poemul lui Ghilgames** de Cornelia Comorovski, analiză a primei capodopere cunoscute din literatura universală, **Lirica Egiptului antic** de Ovidiu Drimba, analiză estetică aplicată la poezia Egiptului faraonic și a influenței exercitate de aceasta asupra altor literaturi antice, **Coordonatele timp-spaiu în „Crimă și pedeapsă”** în care autoarea, Galina Maievski, analizează cîteva din procedeele artistice folosite de Dostoievski, **Actualitatea estetică lui Flaubert** de Lelia Băluș, care face o fină analiză a principiilor estetice flaubertiene prin intermediul **Correspondenței scriitorului, în țara minelor** cu **Andreea Șili** de Yvonne Ghimesan, care pune interesante probleme de dialectologie. Semnalăm și alte titluri care ilustrează varietatea tematică a volumului: **William Faulkner, croniear al Sudului**, de Sorin Alexandrescu, **Lion Feuchtwanger despre funcția socială a artei** de Livia Ștefănescu, **Poezia lui Cesare Pavese** de Margareta Dolinescu.

Prof. dr. Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România și redactorul responsabil al culegerii, semnează materialul intitulat **Con-**

■ Ion Pop Reteganul

Apărută în colecția „Dezvoltarea învățămîntului românesc”, lucrarea **Ion Pop Reteganul** de Apostol I. Popescu prezintă întreaga activitate desfășurată de cărturarul ardelen, evidențiind devotamentul

patriotic cu care s-a dedicat școlii și satului. Este un studiu monografic, care interesează deopotrivă cadrele didactice și pe cercetătorii în domeniul pedagogic.

■ Particularitățile de vîrstă ale preșcolarilor

Autorii acestei lucrări, A. Chirceș și M. Nicoară, subliniază că mijloacele, metodele și procedeele instrucției și educației în grădiniță presupun respectarea particularităților de vîrstă ale preșcolarilor, inclusiv a particularităților individuale. Pornind de aici ei tratează

probleme legate de educarea intereselor și aptitudinilor copiilor, de formarea trăsăturilor pozitive de caracter, indică metode și procedee privind tratarea individuală a copiilor în funcție de particularitățile lor.

■ Cunoașterea mediului înconjurător și dezvoltarea vorbirii Îndrumări metodice

Elaborată de E. Varzari, M. Taiaban și V. Manasia, lucrarea care poartă titlul de mai sus prezintă probleme de bază ale organizării și conducerii activităților obligatorii care contribuie la cunoașterea de către copiii preșcolari a mediului înconjurător și la dezvoltarea

vorbirii. Se analizează toate tipurile de activități obligatorii prin care se transmite, se fixează sau se sistematizează cunoștințele copiilor. De asemenea, sînt indicate metodele și procedeele specifice fiecărei grupe de vîrstă în parte, fiecărui tip de activitate.

Enrico Fermi, Cristofor Columb al atomului

De curînd a apărut, în Editura științifică, traducerea volumului „Enrico Fermi, Cristofor Columb al atomului”, de Pierre de Latil.

Descriind viața și activitatea lui Enrico Fermi, una din cele mai proeminente figuri ale fizicii nucleare,

de ani. Este descrisă formarea școlii moderne de fizică din Roma, a cărei figură centrală a fost Fermi, ca și activitatea acestuia în domeniul mecanicii cuantice. În mod deosebit stăruie lucrarea lui Pierre de Latil asupra activității lui Fermi în domeniul studiilor neutronilor descoperiți de Frederic și Irene Joliot-Curie. Fermi a determinat natura neutronilor și efectul lor, a studiat neutronii „lenși” cu care a produs fisiunea în nucleul atomic, rezultat care l-a dus la concepția construirii unei pile atomice.

Volumul prezintă un interes deosebit pentru profesorii de fizică, făcîndu-le larg cunoscută gîndirea și preocupările acestui mare creator al epocii noastre, care a fost călăuzit de gîndul nobil de a pune la îndemîna omenirii un izvor imens de energie — energia nucleului atomic. Profesorii vor fi deosebit de interesați și de activitatea pedagogică desfășurată de Fermi, care s-a ocupat și de învățămîntul științelor naturii, al fizicii în special. El a editat chiar manuale de fizică pentru licee, iar în vederea propagării științelor a scris mai multe prelegeri și articole. Scrișă într-un stil viu, interesant și atractiv, cartea lui Pierre de Latil poate fi recomandată și elevilor din ultimele clase, cărora le oferă exemplul unui om ce și-a pus întreaga viață în slujba progresului științei.

autorul vorbește pe larg despre contribuția lui la eliberarea energiei nucleare. Aspectele multiple ale activității savantului sînt prezentate într-o suită de schițe scurte, care ni-l arată de la începutul cercetărilor sale, cînd avea doar vîrsta de 24

De curînd s-a deschis, în sala Dalles, cea de-a IV-a biennială republicană de artă plastică a artiștilor amatori.

Organizată sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Arta și ale Consiliului Central al Sindicatelor, actuala expoziție republicană constituie momentul culminant al unui șir de 500 manifestări similare care au avut loc în raioane, orașe și centre regionale, în cadrul cărora au fost prezentate 14000 de lucrări de pictură, grafică, sculptură, artă aplicată, realizate de 4200 de artiști amatori.

În cadrul expoziției republicane a celei de-a IV-a biennială sînt prezentate, numeroase lucrări aparținînd cadrelor didactice. Reproducem în această pagină două din lucrările biennială: „Fata cu floarea”, de prof. Marieta Lungu—Constanța (premiul III) și „Livada”, de inv. Gh. Necula, din Dumbrăveni—Galați.

Scoala românească și Unirea

(Urmare din pag. I-a)

cutare sau cutare legiuri străină”. Referindu-se la sfera de cuprindere a învățămîntului, mesajul menționa că el trebuie să fie pus „în diferitele sale graduri, la îndemîna tuturor claselor”, pentru ca „în curînd” fiecare locuitor să știe să scrie și să citească. Subliniind necesitatea ca învățămîntul superior să fie mai legat de nevoile practice ale economiei și ale administrației, mesajul arăta că, fără a se neglija importanța studiilor umaniste, „starea de astăzi a României și viitorul ei cer numai, decît o facultate de știință economică și administrativă, precum și o facultate de științe agronomice, industriale și comerciale”.

Unul dintre sprijinitorii cei mai activi ai politicii școlare preconizate de Al. I. Cuza a fost Mihail Kogălniceanu; acesta declara, încă la începutul anului 1860, că va

lupta „pentru cea mai mare răspîndire a învățătorilor publice, astfel ca fiecare oraș să-și aibă gimnaziul său, fiecare sat școala sa, fiecare român să știe a scrie, citi, deci a-și cunoaște și a-și apăra drepturile”.

În toamna aceluiași an, învățămîntul din Principatele Unite a înregistrat un important succes prin înființarea Universității din Iași, a cărei deschidere solemnă a avut loc la 28 octombrie 1860 în prezența domnitorului, al cărui nume îl poartă. Evenimentul a fost sărbătorit cu deosebită bucurie nu numai la Iași, ci în întreg teritoriul românesc, „Gazeta Transilvaniei” considerîndu-l ca un fapt „care face epocă în istoria românismului” și care produce o bucurie la care ține să participe fiecare român. După patru ani, la 4 iulie 1864, a fost semnat decretul de înființare a Universității din București, provenită — ca și cea de

la Iași — din reunirea unor facultăți existente încă mai dinainte.

Cele mai importante măsuri privind reorganizarea învățămîntului au fost cuprinse în cadrul „Legii asupra instrucțiunii publice” din anul 1864. Legea aceasta se leagă strîns de numele unui alt mare luptător pentru Unire, Dimitrie Bolintineanu, care a fost, în perioada aceea, ministru al instrucțiunii publice. Militant de seamă al mișcării unioniste, aflat în fruntea presei revoluționare, la conducerea ziarului „Poporul suveran” și, mai apoi, „Junimea Română” și „Dimbovită”, autor de broșuri propagandistice, Dimitrie Bolintineanu a luptat neostent pentru a sprijini, așa cum spunea el, „nația și ideile progresiste, potrivit cu trebuințele țării”. Asemenea idei progresiste, cerute de trebuințele țării, au stat și la baza „Legii asupra instrucțiunii publice”, care stabilia învățămîntul primar cu 4

clase, învățămîntul secundar cu 7 clase și cel universitar avînd o durată de 3 ani. Învățămîntul primar era decretat ca obligatoriu și gratuit. Deși aceste atribuții ale sale n-au devenit pe deplin o realitate, din cauza condițiilor materiale grele în care trăiau cei mai mulți copii de vîrstă școlară, ca și din cauza lipsei de cadre didactice îndestulătoare, a localurilor de școală insuficiente și a lipsei de manuale, totuși învățămîntul primar a cuprins un mult mai mare număr de copii decît pînă atunci. O atenție deosebită a fost acordată învățămîntului secundar, cuprinzînd gimnaziul, licee, școli normale și școli speciale — reale, comerciale, de meserii, școli de Belle-Arte, conservatoare etc. Învățămîntul superior, cuprinzînd în principal universitățile din Iași și București, a contribuit într-o mare măsură la crearea cadrelor necesare școlilor secundare, admini-